

Ortaokul öğrencilerinin müzik dersinde branşlaşma durumuna göre müzik dersine ilişkin tutum düzeylerinin incelenmesi

Investigation of middle school students' attitudes towards music course according to their specialization in music course

Hakan Bağcı¹, Nur Celil², Sibel Çelik³

¹ Kocaeli Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Müzik Bölümü, Kocaeli, Türkiye.

² İzmit Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, İzmit Belediyesi Kent Orkestrası, İzmit, Türkiye.

³ Dicle Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, Ses Eğitimi Bölümü, Diyarbakır, Türkiye.

ÖZ

Bu araştırmanın amacı; ortaokul düzeyi müzik derslerinde branşlaşma durumuna göre müzik dersine yönelik tutumların incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini Kocaeli İli'nde bulunan ilçelerdeki, branşlaşma olduğu tespit edilen ve branşlaşma olmayan okullar içerisinde rassal olarak seçilen okullar oluşturmaktadır. Çalışma karşılaştırma türünden ilişkisel tarama modeline uygun görülmektedir. Çalışmada, araştırmacı tarafından branşlaşmaya ilişkin durumlarının tespiti için 15 soruluk bir anket hazırlanmıştır. Anketin yanı sıra Varış ve Cesur (2012) tarafından geliştirilen Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Araştırma sonunda, branşlaşmanın farkındalık ve olumlu tutum boyutları bakımından öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumunu etkilediği söylenebilir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Müzik Dersine ilişkin tutum düzeyleri arasında kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulunmuş, olumsuz tutum bakımından kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Müzik Dersine İlişkin Tutum düzeyinin Ebeveynlerin Eğitim Düzeyine Göre anlamlı bir farklılık gösterdiği, müzik eğitimi alan ve almayan öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeyleri karşılaştırıldığında öğrencilerin ölçeğin tüm boyutlarında anlamlı farklılıklar sergilediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin çalgı çalabilmesinin öğrencilerin müziğe ilişkin tutumunu olumlu etkilediği düşünülmektedir. Bireyi birçok bakımdan etkileyen önemli bir alan olarak müzik dersine ilişkin tutumun nasıl değiştirilebileceği, nelerden etkilenebileceği konusu, eğitim bilimleri açısından büyük bir önem taşımaktadır. Müzik eğitimi alanın ve Branşlaşmanın müzik dersine ilişkin tutumu olumlu biçimde etkilemesi önemli görülmektedir.

Anahtar kelimeler: müzik dersi, müzik dersinde branşlaşma, müzik dersine ilişkin tutum

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine the attitudes for music lessons according to the branching status in middle school music lessons. The sample of the research consists of schools randomly selected from among the schools in the districts of Kocaeli Province, which are found to have branching and not branching. The study seems to be suitable for the relational screening model from the comparison type. In the study, a 15-question survey was prepared by the researcher to determine their status regarding branching. In addition to the questionnaire, the Attitude Scale for Music Lesson developed by Varış and Cesur (2012) was used.

At the end of the research, it can be said that branching affects students' attitudes for music lessons in terms of awareness and positive attitude dimensions. There was a significant difference in favor of female students between the levels of

Hakan Bağcı – hbagci@hotmail.com

Geliş tarihi/Received: 19.09.2024 – Kabul tarihi/Accepted: 19.12.2024 – Yayın tarihi/Published: 30.12.2024

Telif hakkı © 2024 Yazar(lar). Açık erişimli bu makale, orijinal çalışmaya uygun şekilde atıfta bulunulması koşuluyla, herhangi bir ortamda veya formatta sınırsız kullanım, dağıtım ve çoğaltmaya izin veren [Creative Commons Attribution License \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) altında dağıtılmıştır.

Copyright © 2024 The Author(s). This is an open access article distributed under the [Creative Commons Attribution License \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited.

students' attitudes for the Music Lesson according to their gender, but no significant difference was found between female and male students in terms of negative attitudes. It has been determined that the Attitudes for Music Lesson show a significant difference according to the Education Level of the Parents. It is thought that students' ability to play an instrument has a positive effect on students' attitudes towards music. As an important field that affects the individual in many ways, the issue of how the attitude towards the music lesson can be changed and what it can be affected by is of great importance in terms of educational sciences. It is important that getting music education and branching have a positive effect of the attitude for the music lesson.

Keywords: music lesson, branching in music lesson, attitude towards music lesson

1. GİRİŞ

İnsanların eğitimin çok yönlülüğünden faydalanmak istemesiyle diğer alanlardaki eğitim branşları genişlemiştir. İnsanlığın en eski sanat dallarından biri olan müzik sanatı da bu eğitim alanlarının ve araçlarının içerisinde yer almaktadır. Müzik eğitiminin tanımlanması insana müzikal davranış yetkinliği kazandırma; bu yetkinliği oluşturma sürecinde plan, program ve yöntemler dâhilinde kişiye bunları sunma bütünüdür. Aynı zamanda toplumları eğitme, geliştirme aracı olan müzik sanatı, bir eğitim aracı olarak insanlık tarihinden bu yana kullanılmaktadır.

Müzik eğitimi, bireylerde istendik yönde davranış geliştirme, kazandırma süreci olarak tanımlanır (Uçan, 1997, s.14). Davranışsal boyutlarda değişiklik oluşturma, tutum kavramıyla doğrudan ilişki içerisindedir. Öğrencilerin derse ilişkin tutumu eğitimciler tarafından göz önünde bulundurulması gereken bir boyuttur.

Tutum Latince kökenli bir kelime olup, harekete hazır anlamına gelmektedir (Arkonaç, 2001). Davranışlarımızdan önce gelen ve hareketlerimize rehberlik eden, yol gösteren yapı olarak açılım göstermektedir. Yani herhangi bir davranışa geçme öncesindeki hazır durma halidir. Tutumun konusu, bireyleri, soyut ve somut kavramları içermektedir.

Tutum, bireysel hisler, inançlar ve değerler üzerine kurulan çok etkenli psikolojik bir yapıdır (Phillips, 2003). Alan-yazında genellikle "Psikolojik bir objeye yönelen olumlu veya olumsuz bir yoğunluk sıralaması ve derecelemesi" olarak tanımlanır (Thurstone, 1967, s.77-79).

Bir yapı olarak görülen tutum, doğrudan gözlenmesi mümkün olmasa da davranıştan önce gelen ve insanın hareketlerine öncülük eden değerler olarak düşünülebilir. Tutumlar bir uyarıcının duygusal, davranışsal ve bilişsel bilgiler temelinde bir değerlendirme boyutu üzerinde gruplanmasını ya da kategorilere ayrılmasını içerirler (Taylor vd., 2005). Tutumlar, davranışlara neden olan ve bir bireyin herhangi bir alanda gerçekleştirdiği yaklaşımını gösteren önemli bir gösterge olarak kabul edilir.

Tutumun üç temel ögesi vardır. Bunlar duyuşsal (duygusal), bilişsel (zihinsel) ve davranışsal öge olarak isimlendirilir (Aranson vd., 2012; İnceoğlu, 2010; Olson ve Kendrick, 2008). Duyuşsal öge bireyin değerler sistemi ile yakından ilişkilidir. Tutumun duygusal ögesi, zihinsel ögeye oranla daha basittir; olumlu ya da olumsuz tepkiye bir ön eğilimdir. Zihinsel ögeye göre model, bir tutumun kişinin inançlarının bir fonksiyonu olduğunu ve bu inançların, tutum nesnesinin algılanan niteliklerinin her birine iliştilen beklenti ve değer bir ürünü olduğunu varsayar. Beklenti, özelliğin ortaya çıkması için algılanan olasılıktır ve değer, kişinin özelliği değerlendirmesini temsil eder (Olson ve Kendrick, 2008). Davranışsal Öge ise bireyin belli bir uyarıcı grubundaki tutum konusuna karşı davranış eğilimini yansıtır. Bu davranışlar sözler ya da diğer hareketlerden gözlemlenebilir. Bunlar, bireyin alışkanlıkları, normları ve söz konusu tutum nesnesi ile doğrudan ilişkili olmayan tutumlarının da etkisi altındadır. Bu üç ögenin genellikle kendi aralarında ve aynı sınıfa giren uyaranlar arasında, bireyin çevresine uyumu kolaylaştırma açısından bir tutarlılık oluşturur (İnceoğlu, 2010).

Tutum ölçeklerindeki çoğu yöntemin dayandığı varsayım, kişilerin tutum nesnesine dair fikir ve inançları vasıtasıyla tutumların ölçülebileceğidir (Arkonaç, 2001; Likert, 1932; Thurstone, 1931). Tutumun, bireylerin tutum nesnesine verdiği tepkilerden çıkarılması gerekir. Bu tepkiler, açık davranışlardan (nesneye yaklaşmak veya nesneden kaçınmak gibi) ve açık sözel ifadelerden (örneğin, bir tutum sorusuna verilen yanıtlar) kişinin farkındalığının dışında olabilecek (küçük yüz ifadeleri veya hız gibi) örtülü tepkilere kadar uzanabilir (Schwarz, 2008). Genel olarak, eksiden artıya derecelendirme ölçeği formatı, akılda bir uç noktanın diğerinin tersini ifade ettiği iki kutuplu bir boyuta sahip olduğunu ifade eder ve tutum ölçekleri de buna benzer bir yapıda bir dereceleme ölçeği özelliği taşır (Schwarz, 2008). Bir tutumun ölçülmesi için tutuma yönelik tutumun çeşitli

boyutlarını ortaya koymak üzere ifade ifadeleri / cümleleri kurulur. Birey tutum ifadelerinden hangisine ne kadar katıldığını belirtir.

Tutumlar doğuştan gelmez, öğrenilebilir eğilimlerdir. Birey sergileyeceği tutumları öğrenir, öğrenmeleri doğrultusunda tutum sergiler. Tutum bir şeyleri belli bir şekilde, yaşam felsefeleri ve psikolojik eğilimler doğrultusunda değerlendirmeye yönelik öğrenilmiş bir eğilimdir. Bireyin tutumu değerlerden, ideolojilerden ve normlardan etkilenir. Genellikle, bireyin olgu veya nesneye karşı tepkisinin eğilimini ifade eder. Olaylar karşısında nasıl bir duruş göstereceğini tayin eder. Tutumlar bireyin davranışlarını etkiler. Dolayısıyla davranışta farklılıklar yaratmak için tutumları değiştirmek gerekir.

Tutumlar bazen değişebilir veya değiştirilebilir. Tutumun değiştirilmesi için ikna edici iletişim tekniği, duygular, reklam kampanyaları gibi farklı teknikler kullanılabilir (Aranson vd., 2012). Tutumların değiştirilmesi veya aşılması konusu ise doğrudan eğitim yakından ilişkilidir. Eğitimin tanımında bile bireyde istendik yönde davranış değişikliği geliştirme çabası olduğu vurgulanır.

Müzik eğitime ilişkin tutumu etkileyen faktörlerin tespit edilmesi, bireylerin sanat eğitime, özellikle de müzik eğitime yaklaşımlarının sağlıklı bir biçimde yönlendirilebilmesi bakımından önemli bulunarak, bu alanda araştırma yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Müzik eğitiminde branşlaşma, genellikle özel okullarda ancak belli başlı bazı okullarda görülmektedir. Branşlaşma olan okullarda genellikle öğrencilerin tercihine bağlı olarak çalgı seçilmekte ve bu sayede öğrencilerin kendilerini müzikal anlamda keşfetme olanağı sağlanmaktadır. Bu durumun öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumlarıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın problemini, ortaokul öğrencilerinin müzik derslerinde branşlaşma durumuna göre öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeylerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı konusu oluşturmaktadır. Çalışmada, yukarıda belirtilen problem cümlesi doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Okullarda müzik dersinde branşlaşma olan ve branşlaşma olmayan ortaokullarda okuyan öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Farklı okullarda okuyan öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeyleri anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeyleri sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Müzik dersine ilişkin tutum düzeyinin öğrencinin cinsiyetine göre durumu nasıldır?
5. Müzik dersine ilişkin tutum düzeyi öğrencinin ebeveynlerin eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Müzik dersine ilişkin tutum düzeyi öğrencinin okul çalgısı dışında bir çalgı çalabilme, müzik eğitimi alma durumuna ve müzik eğitimi alma süresine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. Müzik dersine ilişkin tutum düzeyi öğrencinin evinde çalgı olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
8. Müzik dersine ilişkin tutum düzeyi ebeveynlerin müzikle uğraşma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
9. Müzik dersine ilişkin tutum düzeyi ebeveynlerin günlük yaşamında şarkı söyleme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmada, özellikle öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeyleri ve ders içeriğinde branşlaşma konusu ele alınmıştır. Araştırmada, öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeyleri branşlaşma durumuna göre karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin müzik derslerinde zorunlu veya seçmeli olarak herhangi bir çalgı çalma durumları, eğitimlerine yönelik başarı düzeylerini etkilemesi bakımından farklılık gösterebilir. Bu farklılıklar, derse ait motivasyon ve heves durumlarını tespit etmek, anlamlı farklılıklar mevcutsa eğitime yönelik başarı düzeylerini arttırmak açısından önem taşımaktadır. Müzik dersinde branşlaşma konusunun yaygın olmaması sebebiyle bulunan sonuçların değerlendirilmesi de çalışmanın bir diğer önemi olarak belirlenmiştir.

2. YÖNTEM

Bu çalışma tarama modeli bir araştırmadır. Bu tür çalışmalara betimsel çalışma adı da verilmekte olup, herhangi bir özelliğin geçmişte ya da halen mevcut olan durumunun incelenmesi, saptanması amacını taşımaktadır (Karasar, 1999). Çalışma karşılaştırma türünden ilişkisel tarama modeline uygun görülmektedir. Bu tür çalışmalarda değişkenlerin birlikte değişim durumu saptanmaya çalışılır (Karasar, 1999).

2.1. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem belirlenmesi amacıyla Kocaeli İli'nde branşlaşma olan okullar, alanda çalışan müzik öğretmenleriyle görüşülerek tespit edilmiştir. Branşlaşma olduğu tespit edilen okullar olarak Özel Nesibe Aydın Eğitim Kurumları Ortaokulu ve Özel Bilgili Kültür Okulları Ortaokulu örneklem grubuna dahil edilmiştir. Branşlaşma olmayan okul olarak ise rassal olarak seçilen Derbent Ortaokulu ve Edebalı Ortaokulu okulları örnekleme dâhil edilmiştir. Böylece çalışmada amaçlı ve seçkisiz örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, belirli özelliklere sahip olan grupların seçilmesi için özel durumlarda kullanılan bir örnekleme yaklaşımı olarak tanımlanırken (Büyükoztürk vd., 2014), seçkisiz örnekleme her bireyin popülasyondan seçilme olasılığının eşit olduğu örnekleme yaklaşımı olarak tanımlanır (Creswell ve Cresswell, 2018). Örneklem grubuna ilişkin frekans ve yüzde dağılımlarını gösterir tablolar aşağıda yer almaktadır:

Tablo 1

Örneklem Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Anket Sorularına Verdikleri Cevapların Frekans ve Yüzde Dağılımı

Okul Adı	f	f
Derbent Ortaokulu	283	33.0
Edebalı Ortaokulu	272	31.7
Bilgili Kültür Okulları	195	22.7
Nesibe Aydın Okulları	108	12.6
Toplam	858	100.0
Okul Türü	f	%
Devlet Okulu	555	64.7
Özel Okul	303	35.3
Toplam	858	100.0
Sınıf Düzeyi	f	%
5. Sınıf	235	27.4
6. Sınıf	246	28.7
7. Sınıf	246	28.7
8. Sınıf	131	15.3
Toplam	858	100.0
Cinsiyet	f	%
Kız	412	48.0
Erkek	446	52.0
Toplam	858	100.0

Eğitim Düzeyi	Anne		Baba	
	f	%	f	%
Okuma Yazma Yok	11	1.3	6	0.7
İlkokul	106	12.4	52	6.1
Ortaokul	110	12.8	107	12.5
Lise	233	27.2	257	30.0
Üniversite	301	35.1	324	37.8
Yüksek Lisans	76	8.9	84	9.8
Doktora	21	2.4	28	3.3
Toplam	858	100.0	858	100.0
Müzik Eğitimi	f		%	
Müzik Eğitimi Alan	321		37.4	
Müzik Eğitimi Almayan	537		62.6	
Toplam	858		100.0	
Çalgı Bulunma Durumu	f		%	
Evinde Çalgı Olan	592		69.0	
Evinde Çalgı Bulunmayan	266		31.0	
Toplam	858		100.0	
Müzikle Uğraşma Durumu	f		%	
Ailesinde Müzikle Uğraşan Birey Bulunan	226		26.3	
Ailesinde Müzikle Uğraşan Birey Bulunmayan	632		73.7	
Toplam	858		100.0	
Ebeveynlerin Şarkı Söyleme Durumu	f		%	
Anne veya Babası Şarkı Söyleyen	333		38.8	
Anne veya Babası Şarkı Söylemeyen	525		61.2	
Toplam	858		100.0	
Çalgı Çalma Süreleri	f		%	
0 - 6 Ay Arası	107		30.0	
6 - 12 Ay Arası	106		29.7	
1 - 2 Yıl Arası	47		13.2	
2 - 3 Yıl Arası	34		9.5	
3 Yıldan Fazla	63		17.6	
Toplam	357		100.0	

Çalgı Türü	f	%
Piyano (ve Tuşlu Çalgılar; Piyano: 121, Kalimba: 3)	124	34.7
Gitar (Gitar: 137, Ukulele: 5)	142	39.8
Yaylı Çalgılar (Keman: 24, Çello: 2)	26	7.3
Üflemeli Çalgılar (Flüt: 1, Klarnet: 1)	2	0.6
Vurmalı Çalgılar (Bateri: 10, Darbuka: 7)	17	4.8
Okul Çalgıları (Blokflüt: 11, Melodika: 24)	35	9.8
Türk Müziği Çalgıları (Bağlama:9, Kemeçe:1, Ney:1)	11	3.1
Toplam	357	100.0
Çalgı Tercih Durumu	f	%
Çalgısını Kendisi Tercih Eden	279	78.2
Çalgısını Kendisi Tercih Edemeyen	78	21.8
TOPLAM	357	100.0

Tablo 1'de görüldüğü üzere, çalışma örnekleminde toplam 858 ortaokul öğrencisi yer almış olup, bu öğrencilerin %33'ü (283 öğrenci) Derbent Ortaokulu'nda, %31.7'si (272 öğrenci) Edebalı Ortaokulu'nda, %32.7'si (195 öğrenci) Bilgili Kültür Ortaokulları'nda ve %12.6'sı (108 öğrenci) Nesibe Aydın Okulları'nda okumakta olan öğrencilerdir. Bu öğrencilerin %64.7'si (555 öğrenci) devlet okulunda, %35.3'ü ise özel okulda okumaktadır. 5. Sınıfta okuyan öğrenciler 235 kişi (%27.4), 6. ve 7. sınıfta okuyan öğrenciler 246'şar kişi (%28.7 ve 8. sınıfta okuyanlar 131 (%15.3) kişidir. Kız öğrencilerin oranı %48.0 (412 öğrenci) ve Erkek öğrencilerin oranı %52.0'dir (446 öğrenci).

Örnekleme grubunda bulunan öğrencilerin 11'inin (%1.3) annesinin ve 6'sının (%0.7) babasının okuma yazması yoktur. İlkokul mezunu annelerin sayısı 106 (%12.4) ve babaların sayısı 52'dir (%6.1). Annesi Ortaokul mezunu öğrencilerin sayısı 110 (%12.8) ve babası ortaokul mezunu öğrencilerin sayısı 107'dir (%12.5). Annesi lise mezunu öğrencilerin sayısı 233 (%27.2), babası lise mezunu öğrencilerin sayısı 257'dir (%30.0). Üniversite eğitime sahip anne sayısı 301 (%35.1), baba sayısı 324'tür (%37.8). Örnekleme grubunda bulunan öğrencilerin 76'sının (%8.9) annesi, 84'ünün (%9.8) babası yüksek lisans mezunudur. Öğrencilerin 21'inin (%2.4) annesi, 28'inin (%3.3) babası doktora mezunudur.

Öğrencilerin içinde Müzik Eğitimi Alan öğrenci sayısı 321 (%37.4), Müzik Eğitimi Almayan öğrenci sayısı 537'dir (%62.6). Evinde herhangi bir çalgı olan öğrenci sayısı 592 (%69.0), Evinde herhangi bir çalgı bulunmayan öğrenci sayısı 266'dır (%31.0). Ailesinde müzikle uğraşan herhangi bir birey bulunan 226 (%26.3), müzikle uğraşan bir birey bulunmayan 632 (%73.7) öğrenci mevcuttur. Anne veya babası gündelik hayatında şarkı söyleyen öğrenci sayısı 333 (%38.8), şarkı söylemeyen öğrenci sayısı 525'tir (%61.2).

Çalgı çalma süreleri incelendiğinde 0-6 ay arası süredir çalgı çalan 107 öğrenci (%30.0), 6-12 ay arası süredir çalgı çalan 106 öğrenci (%29.7), 1-2 yıl aralığında çalgı çalan 47 öğrenci (%13.2), 2-3 yıl aralığında çalgı çalan 34 öğrenci (%9.5) ve 3 yıldan fazla süredir çalgı çalan 63 öğrenci (%17.6) olduğu görülmektedir.

Çalgı çalabilen öğrencilerin 124'ünün (%34.7) Piyano (veya tuşlu sınıfında bir çalgı), 142'sinin (%39.8) Gitar (Gitar:137, Ukulele: 5), 26'sının (%7.3) Yaylı çalgı (Keman: 24, Çello: 2), 2'sinin (%0.6) Üflemeli çalgı (Flüt: 1, Klarnet: 1), 17'sinin (%4.8) Vurmalı çalgı (Bateri: 10, Darbuka: 7), 35'inin (%9.8) Okul çalgısı (Blokflüt: 11, Melodika: 24) ve 11'inin (%3.1) Türk Müziği çalgısı (Bağlama:9, Kemeçe:1, Ney:1) çaldığı görülmüştür. Çaldığı çalgıyı kendisi tercih eden öğrenci sayısı 279 (%78.2) ve çalgısını kendisi tercih edemeyen öğrenci sayısı ise 78'dir (%21.89).

2.2. Veri Toplama Araçları

Çalışmada, müzik dersine ilişkin tutum ölçeği ve anket ile birlikte toplam iki farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Çalışma kapsamında branşlaşmaya ilişkin durum tespiti için 15 soruluk bir anket hazırlanmıştır.

Müzik dersine ilişkin tutum ölçeği için literatür taraması yapılmış ve alanda kullanılan çeşitli ölçeklerin yer aldığı tespit edilmiştir (Başer ve Aksu, 2022; Bilen, 1995; Kocabaş, 1997; Nacakçı, 2006; Özmenteş, 2006; Phillips, 2003; Saygı, 2010; Shaw ve Tomcala, 1976; Varış ve Cesur, 2012). Çalışma kapsamında Varış ve Cesur (2012) tarafından geliştirilen Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği'nin kullanılmasına karar verilmiştir.

Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği, likert tipi bir ölçek olup, 7'si olumsuz ve 11'i olumlu olmak üzere toplam 18 maddeden oluşmaktadır. Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı 0.80 olarak hesaplanmıştır. Ölçek, 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Olumsuz Tutum alt ölçeği 7 sorudan, Olumlu Tutum alt ölçeği 6 sorudan ve Farkındalık alt boyutu 5 sorudan oluşmaktadır (Varış ve Cesur, 2012).

3. BULGULAR

Tablo 2

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Tanımlayıcı Değerleri

Puan Türü	n	Min.	Maks.	$\bar{x}$	S.S.
Alt Ölçek 1: Olumsuz Tutum	858	6.00	28.00	15.575	5.132
Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum	858	5.00	30.00	15.687	5.878
Alt Ölçek 3: Farkındalık	858	5.00	25.00	16.622	5.022
Müzik Dersine İlişkin Tutum	858	17.00	77.00	47.883	11.342

Örneklem grubunda bulunan öğrenciler Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden ortalama 47.883 puan almışlardır. Grubun test toplamı için standart sapması 11.342 olarak hesaplanmıştır (Tablo 2).

Tablo 3

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasında Branşlaşma Durumuna Göre Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

Puan Türü	Branşlaşma Durumu	n	$\bar{x}$	S.S.	t	sd	p
Alt Ölçek 1: Olumsuz Tutum	Branşlaşma Olmayan	555	15.804	5.212	1.771	856	0.073
	Branşlaşma Olan	303	15.155	4.963			
Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum	Branşlaşma Olmayan	555	15.186	5.791	3.399	856	0.001
	Branşlaşma Olan	303	16.604	5.935			
Alt Ölçek 3: Farkındalık	Branşlaşma Olmayan	555	16.360	4.989	2.072	856	0.006
	Branşlaşma Olan	303	17.102	5.055			
Müzik Dersine İlişkin Tutum	Branşlaşma Olmayan	555	47.350	11.496	1.869	856	0.062
	Branşlaşma Olan	303	48.861	11.006			

Tablo 3'te görüldüğü üzere, örneklem grubunda yer alan öğrencilerin müzik dersinde branşlaşma durumuna göre Müzik Dersine İlişkin Tutum Puanları arasında yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda, Olumlu Tutum alt ölçek puanları bakımından ($t=3.399$, $p<0.01$) ve Farkındalık alt ölçek puanları bakımından ($t=2.072$, $p<0.05$) Branşlaşma olan okullarda okuyan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Olumsuz tutum ve Müzik Dersine İlişkin toplam puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4

Örneklem Grubunda Bulunan Farklı Ortaokul Öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasında Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Puan Türü	Okul Adı	n	$\bar{x}$	S.S.	Var.K.	Kareler Toplamı	Sd.	Kareler Ortalaması	F	p	Post-Hoc
Alt Ölçek 1: Olumsuz Tutum	Derbent (a)	283	16.474	5.120	G.Arası	634.749	3	211.583	8.237	0.000	a>b* a>d* c>b*
	Nesibe Aydın (b)	108	13.833	5.248	G.İçi	21936.977	854	25.687			
	Bilgili Kültür (c)	195	15.887	4.653	Top.	22571.726	857				
	Edebalı (d)	272	15.107	5.225							
	Toplam	858	15.575	5.132							
Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum	Derbent (a)	283	15.993	5.589	G.Arası	1356.431	3	452.144	13.664	0.000	b>a* a>d* b>c* b>d*
	Nesibe Aydın (b)	108	18.472	5.495	G.İçi	28258.233	854	33.089			
	Bilgili Kültür (c)	195	15.569	5.930	Top.	29614.663	857				
	Edebalı (d)	272	14.346	5.888							
	Toplam	858	15.687	5.878							
Alt Ölçek 3: Farkındalık	Derbent (a)	283	16.788	4.605	G.Arası	329.898	3	109.966	4.413	0.004	b>d*
	Nesibe Aydın (b)	108	17.935	5.178	G.İçi	21281.752	854	24.920			
	Bilgili Kültür (c)	195	16.641	4.938	Top.	21611.650	857				
	Edebalı (d)	272	15.915	5.331							
	Toplam	858	16.622	5.022							
Müzik Dersine İlişkin Tutum	Derbent (a)	283	49.254	10.262	G.Arası	2862.538	3	954.179	7.588	0.000	a>d* b>d*
	Nesibe Aydın (b)	108	50.241	10.323	G.İçi	107383.807	854	125.742			
	Bilgili Kültür (c)	195	48.097	11.321	Top.	110246.345	857				
	Edebalı (d)	272	45.368	12.363							
	Toplam	858	47.883	11.342							

Tablo 4'te görüldüğü üzere, örneklem grubunda yer alan farklı okullarda okumakta olan öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum ölçeğinden almış oldukları puanlar arasında yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda Olumsuz tutum alt ölçeği bakımından anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=8.237$, $p<0.001$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak üzere yapılan Post-Hoc analizi sonucunda Derbent Ortaokulu öğrencileri ve Nesibe Aydın Okulları ortaokul öğrencilerinin Olumsuz Tutum puanları arasında Derbent Ortaokulu öğrencileri lehine, Derbent Ortaokulu öğrencileri ve Edebalı Ortaokulu öğrencilerinin Olumsuz Tutum puanları arasında Derbent Ortaokulu öğrencileri lehine ve Bilgili Kültür Okulları ve Derbent ortaokulu öğrencilerinin Olumsuz Tutum puanları arasında Bilgili Kültür okulları öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Örneklem grubunda yer alan farklı okullarda okumakta olan öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum ölçeğinden almış oldukları puanlar arasında yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda Olumlu tutum alt ölçeği bakımından anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=13.664$, $p<0.001$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak üzere yapılan Post-Hoc analizi sonucunda Nesibe Aydın Okulları ve Derbent Ortaokulu öğrencilerinin puanları arasında Nesibe Aydın Okulları öğrencileri lehine, Derbent ve Edebalı Ortaokulu öğrencilerinin arasında Derbent Ortaokulu öğrencileri lehine, Nesibe Aydın ve Bilgili Kültür okulları ortaokul öğrencilerinin puanları arasında Nesibe Aydın Okulları öğrencileri lehine ve Nesibe Aydın ve Edebalı ortaokulu öğrencilerinin puanları arasında Nesibe Aydın Okulları öğrencileri lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Örneklem grubunda yer alan farklı okullarda okumakta olan öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum ölçeğinden almış oldukları puanlar arasında yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda Farkındalık alt ölçeği bakımından anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=4.413$, $p<0.01$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu

saptamak üzere yapılan Post-Hoc analizi sonucunda Nesibe Aydın Okulları ve Edebalı ortaokulu öğrencilerinin puanları arasında Nesibe Aydın Okulları öğrencileri lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Örneklem grubunda yer alan farklı okullarda okumakta olan öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum ölçeğinden almış oldukları toplam puanlar arasında yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=7.588, p<0.001$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak üzere yapılan Post-Hoc analizi sonucunda Derbent ve Edebalı Ortaokulları öğrencilerinin puanları arasında Derbent Ortaokulu öğrencileri lehine ve Nesibe Aydın Okulları ve Edebalı ortaokulu öğrencilerinin puanları arasında Nesibe Aydın Okulları öğrencileri lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 5

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasında Sınıf Düzeyine Göre Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Puan Türü	Sınıf Düzeyi	n	$\bar{x}$	S.S.	Var.K.	Kareler Toplamı	Sd.	Kareler Ortalaması	F	p	Post-Hoc
Alt Ölçek 1: Olumsuz Tutum	5. Sınıf (a)	235	15.217	5.311	G.Arası	143.122	3	47.707	1.817	0.143	--
	6. Sınıf (b)	246	16.167	5.126	G.İçi	22428.604	854	26.263			
	7. Sınıf (c)	246	15.565	4.923	Top.	22571.726	857				
	8. Sınıf (d)	131	15.122	5.153							
	Toplam	858	15.575	5.132							
Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum	5. Sınıf (a)	235	17.685	5.714	G.Arası	2206.874	3	735.625	22.921	0.000	a>b* a>c* a>d* b>c* b>d*
	6. Sınıf (b)	246	16.313	5.442	G.İçi	27407.790	854	32.093			
	7. Sınıf (c)	246	14.476	5.817	Top.	29614.663	857				
	8. Sınıf (d)	131	13.198	5.699							
	Toplam	858	15.686	5.878							
Alt Ölçek 3: Farkındalık	5. Sınıf (a)	235	17.791	4.965	G.Arası	962.909	3	320.970	13.275	0.000	a>c* a>d* b>d* c>d*
	6. Sınıf (b)	246	17.033	4.720	G.İçi	20648.742	854	24.179			
	7. Sınıf (c)	246	16.191	4.984	Top.	21611.650	857				
	8. Sınıf (d)	131	14.565	5.066							
	Toplam	858	16.622	5.022							
Müzik Dersine İlişkin Tutum	5. Sınıf (a)	235	50.694	9.968	G.Arası	6451.866	3	2150.622	17.695	0.000	a>c* a>d* b>c* b>d* c>d*
	6. Sınıf (b)	246	49.512	10.477	G.İçi	103794.479	854	121.539			
	7. Sınıf (c)	246	46.232	11.552	Top.	110246.345	857				
	8. Sınıf (d)	131	42.885	12.697							
	Toplam	858	47.883	11.342							

Tablo 5'te görüldüğü üzere, örneklem grubunda yer alan öğrencilerin sınıf düzeylerine göre müzik dersine ilişkin tutum ölçeğinden almış oldukları puanlar arasında yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda Olumsuz tutum alt ölçeği bakımından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($F=1.817, p>0.05$).

Örneklem grubunda farklı sınıflarda okumakta olan ortaokul öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum ölçeğinden almış oldukları puanlar arasında yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda Olumlu tutum alt ölçeği bakımından anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=22.921, p<0.001$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak üzere yapılan Post-Hoc analizi sonucunda 5. Sınıf ve 6. Sınıf öğrencilerinin Olumlu Tutum müzik Dersine İlişkin Alt Puanları arasında 5. Sınıf öğrencileri lehine, 5. Sınıf ve 7. Sınıf öğrencilerinin Olumlu Tutum müzik Dersine İlişkin Alt Puanları arasında 5. Sınıf öğrencileri lehine, 5. Sınıf ve 8. Sınıf öğrencilerinin Olumlu Tutum müzik Dersine İlişkin Alt Puanları arasında 5. Sınıf öğrencileri lehine, 6. Sınıf ve 7. Sınıf öğrencilerinin Olumlu Tutum müzik Dersine İlişkin Alt Puanları arasında 6. Sınıf öğrencileri lehine ve

6. Sınıf ve 8. Sınıf öğrencilerinin Olumlu Tutum müzik Dersine İlişkin Alt Puanları arasında 6. Sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Örnekleme grubunda yer alan farklı okullarda okumakta olan öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum ölçeğinden almış oldukları puanlar arasında yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda Farkındalık alt ölçeği bakımından anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=13.275, p<0.001$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak üzere yapılan Post-Hoc analizi sonucunda 5. Sınıf ve 7. Sınıf öğrencilerinin Farkındalık Alt Puanları arasında 5. Sınıf öğrencileri lehine, 5. Sınıf ve 8. Sınıf öğrencilerinin Farkındalık Alt Puanları arasında 5. Sınıf öğrencileri lehine, 6. Sınıf ve 8. Sınıf öğrencilerinin Farkındalık Alt Puanları arasında 6. Sınıf öğrencileri lehine, 7. Sınıf ve 8. Sınıf öğrencilerinin Farkındalık Alt Puanları arasında 7. Sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Örnekleme grubunda yer alan farklı okullarda okumakta olan öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum ölçeğinden almış oldukları toplam puanlar arasında yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F=17.695, p<0.001$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak üzere yapılan Post-Hoc analizi sonucunda 5. Sınıf ve 7. Sınıf öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında 5. Sınıf öğrencileri lehine, 5. Sınıf ve 8. Sınıf öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında 5. Sınıf öğrencileri lehine, 6. Sınıf ve 7. Sınıf öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında 6. Sınıf öğrencileri lehine, 6. Sınıf ve 8. Sınıf öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında 6. Sınıf öğrencileri lehine ve 7. Sınıf ve 8. Sınıf öğrencilerinin Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında 7. Sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 6

Örnekleme Grubunda Bulunan Öğrencilerin Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeğinden Aldıkları Puanlar Arasında Cinsiyete Göre Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

Puan Türü	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	S.S.	t	sd	p
Alt Ölçek 1: Olumsuz Tutum	Kız	412	15.459	5.050	0.635	856	0.525
	Erkek	446	15.682	5.210			
Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum	Kız	412	16.699	5.698	4.914	856	0.000
	Erkek	446	14.751	5.894			
Alt Ölçek 3: Farkındalık	Kız	412	17.680	4.749	6.049	856	0.000
	Erkek	446	15.646	5.074			
Müzik Dersine İlişkin Tutum	Kız	412	49.837	10.281	4.915	856	0.000
	Erkek	446	46.078	11.972			

Tablo 6'da görüldüğü üzere, örnekleme grubunda yer alan öğrencilerin müzik dersinde cinsiyet durumuna göre Müzik Dersine İlişkin Tutum Puanları arasında yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda, Müzik Dersine İlişkin Toplam Puanları bakımından ($t=4.915, p<0.001$), Olumlu Tutum alt ölçek puanları bakımından ($t=4.914, p<0.001$) ve Farkındalık alt ölçek puanları bakımından ($t=6.049, p<0.001$) Kız öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Müzik Dersine İlişkin Tutum Olumsuz Tutum Alt puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($t=0.635, p>0.05$).

Tablo 7*Anne Eğitim Düzeyine Göre Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği Puanları Arasında Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonuçları*

Puan Türü	Anne Eğitim Düzeyi	n	Sıralamalar Ortalaması	Ki Kare (sd=6)	p	Post-Hoc
Alt Ölçek 1: Olumsuz Tutum	Okuma Yazma Yok	11	481.59	8.025	0.236	--
	İlkokul	106	472.17			
	Ortaokul	110	455.05			
	Lise	233	431.41			
	Üniversite	301	412.55			
	Yüksek Lisans	76	396.98			
	Doktora	21	392.43			
Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum	Okuma Yazma Yok	11	481.59	9.326	0.156	--
	İlkokul	106	472.17			
	Ortaokul	110	455.05			
	Lise	233	431.41			
	Üniversite	301	412.55			
	Yüksek Lisans	76	396.98			
	Doktora	21	392.43			
Alt Ölçek 3: Farkındalık	Okuma Yazma Yok (a)	11	481.59	13.874	0.031	e>a* f>a* c>b* d>b* e>b* f>b*
	İlkokul (b)	106	472.17			
	Ortaokul (c)	110	455.05			
	Lise (d)	233	431.41			
	Üniversite (e)	301	412.55			
	Yüksek Lisans (f)	76	396.98			
	Doktora (g)	21	392.43			
Müzik Dersine İlişkin Tutum	Okuma Yazma Yok	11	481.59	5.876	0.437	--
	İlkokul	106	472.17			
	Ortaokul	110	455.05			
	Lise	233	431.41			
	Üniversite	301	412.55			
	Yüksek Lisans	76	396.98			
	Doktora	21	392.43			

Tablo 7'de görüldüğü üzere, örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Annelerinin Eğitim Düzeylerine göre Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda Farkındalık Alt Ölçeği bakımından anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($\chi^2=13.874$, $p<0.05$). Olumsuz Tutum ($\chi^2=8.025$, $p>0.05$), Olumlu Tutum ($\chi^2=9.326$, $p>0.05$) ve Müzik Dersine İlişkin toplam puanları ($\chi^2=5.876$, $p>0.05$) arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Farkındalık Alt Ölçeği puanları bakımından hangi gruplar arasında farklılık olduğunu sınamak amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda; annesi Üniversite mezunu ve annesinin okuma yazması olmayan öğrenciler arasında annesi üniversite mezunu öğrenciler lehine, annesi yüksek lisans mezunu ve annesinin okuma yazması olmayan öğrenciler arasında annesi yüksek lisans mezunu öğrenciler lehine, annesi ortaokul ve annesi ilkokul mezunu öğrenciler arasında annesi ortaokul mezunu öğrenciler lehine, annesi lise ve annesi

ilkokul mezunu öğrenciler arasında annesi lise mezunu öğrenciler lehine, annesi üniversite ve annesi ilkokul mezunu öğrenciler arasında annesi üniversite mezunu öğrenciler lehine, annesi yüksek lisans ve annesi ilkokul mezunu öğrenciler arasında annesi yüksek lisans mezunu öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Tablo 8

Baba Eğitim Düzeyine Göre Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği Puanları Arasında Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Puan Türü	Anne Eğitim Düzeyi	n	Sıralamalar Ortalaması	Ki Kare (sd=6)	p	Post-Hoc
Alt Ölçek 1: Olumsuz Tutum	Okuma Yazma Yok (a)	6	460.83	18.806	0.005	c>d* c>e* c>f*
	İlkokul (b)	52	472.46			
	Ortaokul (c)	107	503.54			
	Lise (d)	257	422.21			
	Üniversite (e)	324	421.49			
	Yüksek Lisans (f)	84	358.13			
	Doktora (g)	28	433.71			
Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum	Okuma Yazma Yok (a)	6	597.67	16.832	0.010	c>d*
	İlkokul (b)	52	469.57			
	Ortaokul (c)	107	468.92			
	Lise (d)	257	384.15			
	Üniversite (e)	324	441.12			
	Yüksek Lisans (f)	84	445.09			
	Doktora (g)	28	403.50			
Alt Ölçek 3: Farkındalık	Okuma Yazma Yok (a)	6	511.00	11.309	0.079	--
	İlkokul (b)	52	419.81			
	Ortaokul (c)	107	438.44			
	Lise (d)	257	388.82			
	Üniversite (e)	324	449.85			
	Yüksek Lisans (f)	84	458.61			
	Doktora (g)	28	446.43			
Müzik Dersine İlişkin Tutum	Okuma Yazma Yok (a)	6	586.08	21.034	0.002	c>d*
	İlkokul (b)	52	471.13			
	Ortaokul (c)	107	495.04			
	Lise (d)	257	383.13			
	Üniversite (e)	324	438.59			
	Yüksek Lisans (f)	84	416.38			
	Doktora (g)	28	427.89			

Tablo 8’de görüldüğü üzere, örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Babalarının Eğitim Düzeylerine göre Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda Olumsuz Tutum alt ölçek puanları bakımından ($\chi^2=18.806$, $p<0.01$), Olumlu Tutum alt ölçek puanları bakımından ($\chi^2=16.832$, $p<0.05$) ve Müzik Dersin İlişkin toplam puanları bakımından ($\chi^2=21.034$, $p<0.01$) anlamlı farklılık bulunmuştur. Farkındalık Alt Ölçeği puanları bakımından ise anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($\chi^2=8.025$, $p>0.05$).

Olumsuz tutum alt ölçek puanları bakımından hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğunu sınamak amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda; babası ortaokul ve lise mezunu öğrencilerin Olumsuz tutum alt ölçek puanları arasında babası ortaokul mezunu öğrenciler lehine, babası ortaokul ve üniversite mezunu öğrencilerin Olumsuz tutum alt ölçek puanları arasında babası ortaokul mezunu öğrenciler lehine, babası ortaokul ve yüksek lisans mezunu öğrencilerin Olumsuz tutum alt ölçek puanları arasında babası ortaokul mezunu öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Olumlu tutum alt ölçek puanları bakımından hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğunu sınamak amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda babası ortaokul ve lise mezunu öğrencilerin Olumlu tutum alt ölçek puanları arasında babası ortaokul mezunu öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Müzik Dersine İlişkin Tutum ölçeği toplam puanları bakımından hangi gruplar arasında anlamlı farklılık olduğunu sınamak amacıyla yapılan Post-Hoc analizi sonucunda babası ortaokul ve lise mezunu öğrencilerin Müzik Dersine İlişkin Tutum ölçeği toplam puanları arasında babası ortaokul mezunu öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Tablo 9

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Müzik Eğitimi Alma Durumuna Göre Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

Puan Türü	Müzik Eğitimi Durumu	n	$\bar{x}$	S.S.	t	sd	p
Alt Ölçek 1: Olumsuz Tutum	Müzik Eğitimi Alan	321	14.879	5.098	3.087	856	0.002
	Müzik Eğitimi Almayan	537	15.991	5.112			
Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum	Müzik Eğitimi Alan	321	17.056	5.946	5.361	856	0.000
	Müzik Eğitimi Almayan	537	14.868	5.688			
Alt Ölçek 3: Farkındalık	Müzik Eğitimi Alan	321	18.040	4.818	6.550	856	0.000
	Müzik Eğitimi Almayan	537	15.775	4.953			
Müzik Dersine İlişkin Tutum	Müzik Eğitimi Alan	321	49.975	10.515	4.217	856	0.000
	Müzik Eğitimi Almayan	537	46.633	11.640			

Tablo 9’da görüldüğü üzere, örneklem grubunda yer alan öğrencilerin müzik eğitimi alma durumuna göre Müzik Dersine İlişkin Tutum Puanları arasında yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda toplam puan ve tüm alt ölçek puanları bakımından anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Olumsuz Tutum alt ölçek puanları bakımından ($t=3.087$, $p<0.01$) Müzik eğitimi almayan öğrenciler lehine, Olumlu Tutum alt ölçek puanları bakımından ($t=5.361$, $p<0.001$) Müzik eğitimi alan öğrenciler lehine, Farkındalık alt ölçek puanları bakımından ($t=6.550$, $p<0.001$) Müzik eğitimi alan öğrenciler lehine ve Müzik Dersine İlişkin toplam puanları bakımından ($t=4.217$, $p<0.001$) Müzik eğitimi alan öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 10

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Müzik Eğitimi Alma Süresine Göre Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği Puanları Arasında Yapılan Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Puan Türü	Süre	n	Sıralamalar Ortalaması	Ki Kare (sd=4)	p
Alt Ölçek 1: Olumsuz Tutum	0 - 6 Ay Arası	127	171.76	3.096	0.542
	6 - 12 Ay Arası	60	183.89		
	1 - 2 Yıl Arası	47	154.83		
	2 - 3 Yıl Arası	27	160.85		
	3 Yıldan Fazla	75	161.99		

Puan Türü	Süre	n	Sıralamalar Ortalaması	Ki Kare (sd=4)	p
Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum	0 - 6 Ay Arası	127	156.07	5.721	0.221
	6 - 12 Ay Arası	60	160.26		
	1 - 2 Yıl Arası	47	186.69		
	2 - 3 Yıl Arası	27	181.76		
	3 Yılden Fazla	75	179.96		
Alt Ölçek 3: Farkındalık	0 - 6 Ay Arası	127	164.82	5.083	0.279
	6 - 12 Ay Arası	60	156.87		
	1 - 2 Yıl Arası	47	184.98		
	2 - 3 Yıl Arası	27	197.70		
	3 Yılden Fazla	75	163.20		
Müzik Dersine İlişkin Tutum	0 - 6 Ay Arası	127	161.16	1.989	0.738
	6 - 12 Ay Arası	60	166.73		
	1 - 2 Yıl Arası	47	177.99		
	2 - 3 Yıl Arası	27	184.80		
	3 Yılden Fazla	75	170.53		

Tablo 10'da görüldüğü üzere, örneklem grubunda bulunan öğrencilerin Müzik Eğitimi Alma Sürelerine göre Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasında yapılan Kruskal-Wallis testi Müzik Dersine İlişkin Tutum Ölçeği ve alt puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. ($p>0.05$).

Tablo 11

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Çalgı Çalabilme Durumuna Göre Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

Puan Türü	Çalgı Çalabilme Durumu	n	$\bar{x}$	S.S.	t	sd	p
Alt Ölçek 1: Olumsuz Tutum	Çalgı Çalan	355	14.710	5.084	4.186	856	0.000
	Çalgı Çalmayan	503	16.185	5.083			
Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum	Çalgı Çalan	355	17.608	5.770	8.363	856	0.000
	Çalgı Çalmayan	503	14.330	5.573			
Alt Ölçek 3: Farkındalık	Çalgı Çalan	355	18.341	4.724	8.787	856	0.000
	Çalgı Çalmayan	503	15.410	4.874			
Müzik Dersine İlişkin Tutum	Çalgı Çalan	355	50.659	10.380	6.150	856	0.000
	Çalgı Çalmayan	503	45.924	11.591			

Örneklem grubunda yer alan öğrencilerin çalgı çalabilme durumuna göre Müzik Dersine İlişkin Tutum Puanları arasında yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda toplam puan ve tüm alt ölçek puanları bakımından anlamlı farklılıklar bulunmuştur (Tablo 11). Olumsuz Tutum alt ölçek puanları bakımından Müzik eğitimi almayan öğrenciler lehine ($t=3.087, p<0.001$), Olumlu Tutum alt ölçek puanları bakımından Müzik eğitimi alan öğrenciler lehine ($t=8.363, p<0.001$), Farkındalık alt ölçek puanları bakımından Müzik eğitimi alan öğrenciler lehine ($t=8.787, p<0.001$) ve Müzik Dersine İlişkin toplam puanları bakımından Müzik eğitimi alan öğrenciler lehine ($t=6.150, p<0.001$) anlamlı farklılık bulunmuştur.

Tablo 12*Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Evinde Çalgı Bulunma Durumuna Göre Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları*

Puan Türü	Çalgı Mevcudiyeti	n	$\bar{x}$	S.S.	t	sd	p
Alt Ölçek 1: Olumsuz Tutum	Evinde Çalgı Olan	592	15.351	5.239	1.904	856	0.057
	Evinde Çalgı Olmayan	266	16.071	4.858			
Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum	Evinde Çalgı Olan	592	16.204	5.939	3.881	856	0.000
	Evinde Çalgı Olmayan	266	14.534	5.581			
Alt Ölçek 3: Farkındalık	Evinde Çalgı Olan	592	17.191	4.904	5.016	856	0.000
	Evinde Çalgı Olmayan	266	15.357	5.058			
Müzik Dersine İlişkin Tutum	Evinde Çalgı Olan	592	48.747	11.313	3.345	856	0.001
	Evinde Çalgı Olmayan	266	45.962	11.190			

Örneklem grubunda yer alan öğrencilerin evlerinde çalgı bulunma durumuna göre Müzik Dersine İlişkin Tutum Puanları arasında yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; Olumsuz Tutum alt ölçek puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunamamış ($t=1.907$, $p>0.05$), Olumlu Tutum alt ölçek puanları bakımından Evinde Çalgı Bulunan öğrenciler lehine ($t=3.881$, $p<0.001$), Farkındalık alt ölçek puanları bakımından Evinde Çalgı Bulunan öğrenciler lehine ($t=5.016$, $p<0.001$) ve Müzik Dersine İlişkin toplam puanları bakımından Evinde Çalgı Bulunan öğrenciler lehine ($t=3.345$, $p<0.01$) anlamlı farklılık bulunmuştur (Tablo 12).

Tablo 13*Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Ailesinde Müzikle Uğraşan Birey Bulunma Durumuna Göre Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları*

Puan Türü	Müzikle Uğraşma Durumu	n	$\bar{x}$	S.S.	t	sd	p
Alt Ölçek 1: Olumsuz Tutum	Ailesinde Müzikle Uğraşan Birey Bulunan	226	15.204	5.270	1.267	856	0.214
	Ailesinde Müzikle Uğraşan Birey Bulunmayan	632	15.707	5.080			
Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum	Ailesinde Müzikle Uğraşan Birey Bulunan	226	17.000	6.153	3.947	856	0.000
	Ailesinde Müzikle Uğraşan Birey Bulunmayan	632	15.217	5.709			
Alt Ölçek 3: Farkındalık	Ailesinde Müzikle Uğraşan Birey Bulunan	226	17.819	5.098	4.213	856	0.000
	Ailesinde Müzikle Uğraşan Birey Bulunmayan	632	16.195	4.928			
Müzik Dersine İlişkin Tutum	Ailesinde Müzikle Uğraşan Birey Bulunan	226	50.022	11.093	3.322	856	0.001
	Ailesinde Müzikle Uğraşan Birey Bulunmayan	632	47.119	11.341			

Örneklem grubunda yer alan öğrencilerin ailelerinde müzikle uğraşan birey bulunma durumuna göre Müzik Dersine İlişkin Tutum Puanları arasında yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; Olumsuz Tutum alt ölçek puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunamamış ($t=1.267$, $p>0.05$), Olumlu Tutum alt ölçek puanları bakımından Ailesinde Müzikle Uğraşan Birey Bulunan öğrenciler lehine ($t=3.947$, $p<0.001$), Farkındalık alt ölçek puanları bakımından Ailesinde Müzikle Uğraşan Birey Bulunan öğrenciler lehine ($t=4.213$, $p<0.001$) ve Müzik Dersine İlişkin toplam puanları bakımından Ailesinde Müzikle Uğraşan Birey Bulunan öğrenciler lehine ($t=3.322$, $p<0.01$) anlamlı farklılık bulunmuştur (Tablo 13).

Tablo 14

Örneklem Grubunda Bulunan Öğrencilerin Ebeveynlerinin Günlük Yaşantısında Şarkı Söyleme Durumuna Göre Yapılan İlişkisiz Grup t Testi Sonuçları

Puan Türü	Şarkı Söyleme Durumu	n	$\bar{x}$	S.S.	t	sd	p
Alt Ölçek 1: Olumsuz Tutum	Ebeveynleri Şarkı Söyleyen	333	15.733	5.177	0.719	856	0.473
	Ebeveynleri Şarkı Söylemeyen	525	15.474	5.106			
Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum	Ebeveynleri Şarkı Söyleyen	333	16.997	5.755	5.282	856	0.000
	Ebeveynleri Şarkı Söylemeyen	525	14.855	5.809			
Alt Ölçek 3: Farkındalık	Ebeveynleri Şarkı Söyleyen	333	17.739	4.787	5.266	856	0.000
	Ebeveynleri Şarkı Söylemeyen	525	15.914	5.043			
Müzik Dersine İlişkin Tutum	Ebeveynleri Şarkı Söyleyen	333	50.468	10.188	5.576	856	0.000
	Ebeveynleri Şarkı Söylemeyen	525	46.244	11.734			

Örneklem grubunda yer alan öğrencilerin Ebeveynlerinin Günlük Yaşantısında Şarkı Söyleme durumuna göre Müzik Dersine İlişkin Tutum Puanları arasında yapılan ilişkisiz grup t testi sonucunda; Olumsuz Tutum alt ölçek puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunamamış ($t=0.719$, $p>0.05$), Olumlu Tutum alt ölçek puanları bakımından Ebeveynleri Günlük Yaşantısında Şarkı Söyleyen öğrenciler lehine ($t=5.282$, $p<0.001$), Farkındalık alt ölçek puanları bakımından Ebeveynleri Günlük Yaşantısında Şarkı Söyleyen öğrenciler lehine ($t=5.266$, $p<0.001$) ve Müzik Dersine İlişkin toplam puanları bakımından Ebeveynleri Günlük Yaşantısında Şarkı Söyleyen öğrenciler lehine ($t=5.576$, $p<0.001$) anlamlı farklılık bulunmuştur (Tablo 14).

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

4.1. Sonuç ve Tartışma

Örneklem grubunda yer alan öğrencilerin müzik dersinde branşlaşma durumuna göre Olumlu Tutum alt ölçek puanları bakımından ve Farkındalık alt ölçek puanları Branşlaşma olan okullarda okuyan öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Olumsuz tutum ve Müzik Dersine İlişkin toplam puanları bakımından anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Branşlaşmanın farkındalık ve olumlu tutum boyutları bakımından öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumunu etkilediği söylenebilir. Bireyin çalgı seçimi veya bu konuda öğretmenler tarafından yapılan yönlendirmelerin öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumunu olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Farklı okullarda okumakta olan öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum ölçeğinden almış oldukları puanların tüm alt boyutlarda (Alt Ölçek 1: Olumsuz Tutum, Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum, Alt Ölçek 3: Farkındalık ve Müzik Dersine İlişkin Tutum toplam) anlamlı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Bu durum müzik dersine ilişkin tutumu, özellikle okul ile ilgili olarak öğretmenler ve sosyal çevrenin etkileyebildiğini göstermektedir. Müzik dersine ilişkin tutum, müziğin ve müzikle uğraşmanın bireye bilişsel, sosyal ve kültürel anlamda önemli etkiler yapması dolayısıyla önemli görülmektedir. Çevrenin bu konudaki önemi ortaya çıkmaktadır. Başer ve Aksu'nun (2022) çalışmada da okulun bulunduğu yere göre anlamlı farklılık bulunmuş, il merkezinde okuyan öğrencilerin tutum düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bowman (1988) çalışmasında kentsel bölgelerde yaşayan bireylerin müzik dersine ilişkin tutum düzeyinin kırsal ve banliyö bölgelerinde yaşayan bireylere göre daha yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Afacan ve Özgür'ün (2016) çalışmaları da müzik dersine ilişkin tutumun, okulun bulunduğu sosyoekonomik çevreye göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını, orta ve üst sosyoekonomik çevre okullarında öğrenim gören öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Atalay (1998) ve Saruhan ve Deniz'in (2011) çalışmalarında devlet okulu ve özel oku öğrencilerinin müziğe yönelik tutum düzeyleri arasında, devlet okulu öğrencileri lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu bulgular kültürel çevrenin müzik dersine ilişkin tutum düzeyini etkileyebileceği fikrini desteklemektedir.

Farklı sınıflarda okuyan ortaokul öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum düzeylerinin özellikle Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum, Alt Ölçek 3: Farkındalık ve Müzik Dersine İlişkin Tutum toplam puanları bakımından anlamlı farklılıklar gösterdiği saptanmıştır. Alt sınıflarda okuyan öğrencilerin üst sınıflarda okuyan öğrencilerden daha yüksek düzeyde tutum gösterdiği, sınıf düzeyi yükseldikçe tutum düzeyinin anlamlı bir biçimde düştüğü

saptanmıştır. Bowman (1988), Afacan ve zğr'n (2016) ve Akarsu'nun (2017) bulguları da bu çalışma ile aynı doğrultudur. Bu durumda okullarımızda yapılan müzik derslerinin öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutumunu olumsuz etkilediği veya okul eğitiminde zamanla öğrencilerin ilk heyecanlarını kaybederek, eğitimi sıradan görerek müzik dersine ilişkin tutum düzeylerinin düştüğü söylenebilir.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre Müzik Dersine ilişkin tutum düzeyleri arasında Alt lek 2: Olumlu Tutum, Alt lek 3: Farkındalık ve Müzik Dersine İlişkin Tutum toplam puanları bakımından kız öğrenciler lehine anlamlı farklılık bulunmuş, olumsuz tutum bakımından kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Kız ğrencilerin eğitimsel anlamda birçok derste erkek öğrencilerden daha olumlu motivasyona sahip olduğunu gösteren birçok çalışma mevcuttur. Bowman (1988), Atalay (1998), Uluocak ve Tufan (2011), Phillips (2003), Nacakçı (2006), Otacioğlu (2007), ztopalan (2007), Saruhan ve Deniz (2011) ve Afacan ve zğr (2016) da çalışmalarında müzik dersine ilişkin tutum düzeyinin kız öğrencilerde daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Çalışma bu çalışmalarla aynı yönde sonuç vermiştir. Akarsu'nun (2017) alışmasında ise erkekler lehine bir farklılık bulunmuştur. Literatürde müzik dersine ilişkin tutumun cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulguları ortaya koyan çeşitli çalışmalar da mevcuttur (Başer ve Aksu, 2022; Koca, 2013; Kocaarslan, 2009; Özmenteş, 2006; Saygılı, 2018; Umuzdaş ve Umuzdaş, 2015). Müzik eğitimi çeşitli boyutlarıyla düşünüldüğünde genellikle müziğin öğrencilerin hayatında, özellikle kızlar için önemli bir bileşen olduğunu ortaya koyan çalışmalar olduğu (Dobrota ve Barbaric, 2017), şarkı söyleme ve koroya katılıma yönelik tutumları (Mizener, 1993), algı öğrenmeye ilişkin tutum (Ghazali ve McPherson, 2009) gibi boyutlar bakımından yine kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha olumlu tutum geliştirdiği görülmektedir.

Müzik Dersine İlişkin Tutum düzeyinin Ebeveynlerin Eğitim Düzeyine Göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Müzik dersine ilişkin tutum alt leği Farkındalık boyutu bakımından anne eğitim düzeyinin öğrenciler üzerinde etkisinin bulunduğu tespit edilmiştir. Anne eğitim düzeyinin yükselmesi ile farkındalık boyutuyla müzik dersine ilişkin tutum düzeyinin de yükseldiği tespit edilmiştir. Bu bulgu, Babacan ve diğerleri (2011) ve Umuzdaş ve Umuzdaş'ın (2015) alışması ile aynı yöndedir. Koca'nın (2013) araştırmasında ise aksi bir bulgu olarak annesi niversite ve ilkokul mezunu öğrenciler arasında ilkokul mezunu öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bunun yanısıra anne eğitim düzeyinin bireyin müzik dersine ilişkin tutumunu etkilemediği bulgusunu içeren çalışmalar da mevcuttur (Nacakçı, 2006; ztopalan, 2007; Saygılı, 2018; Uluocak ve Tufan, 2011).

Baba eğitim düzeyine göre ise Alt lek 1: Olumsuz Tutum, Alt lek 2: Olumlu Tutum ve Müzik Dersine İlişkin Tutum toplam boyutlarıyla Müzik Dersine İlişkin tutum düzeyinin anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür. Baba eğitim düzeyleri arasında ortaokul mezunu babaların çocuklarının diğer bazı grulardan daha yüksek düzeyde tutuma sahip olduğu görülmüştür. Ortaokul mezunu olan bu babaların aldıkları eğitimin iyi olduğu ve büyük bir bölümünün çocuklarını desteklediği ve müziğe motive ettiği düşünülmektedir. Babacan ve diğerleri (2011) alışmalarının sonucu bu çalışmanın sonuçları ile örtüşmektedir. ztopalan (2007), Uluocak ve Tufan (2011), Umuzdaş ve Umuzdaş (2015) ve Saygılı'nın (2018) alışmalarında müzik dersine ilişkin tutum düzeyinin baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Ebeveynlerin bireyin yaşamını doğrudan etkileyen, yaşamına yön veren birincil faktörler olması nedeniyle bireyin müzik dersine ilişkin tutumuna etki etmesi beklenen bir sonuçtur. Ancak müzik dersine ilişkin tutumun yaş ve çevreye göre zamanla değişebileceği düşünülmektedir.

Müzik eğitimi alan ve almayan öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeyleri karşılaştırıldığında öğrencilerin ölçeğin tüm boyutlarında anlamlı farklılıklar sergilediği tespit edilmiştir. Alt lek 1: Olumsuz Tutum bakımından müzik eğitimi almayan öğrenciler lehine, Alt lek 2: Olumlu Tutum, Alt lek 3: Farkındalık ve Müzik Dersine İlişkin Tutum toplam puanları bakımından müzik eğitimi alan öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Öğrencilerin müzik eğitimi almasının öğrencilerin müziğe ilişkin tutumunu olumlu etkilediği düşünülmektedir. Uluocak ve Tufan'ın (2011) alışmasında da benzer şekilde blokflt haricinde başka bir çalgı çalma durumuna göre herhangi başka bir çalgı çalabilen öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ayrıca aynı çalışmada okul içi ve dışı müzikle ilgili etkinliklere katılan öğrencilerin tutum düzeylerinin katılmayanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Kabataş'ın (2021) alışması da müzik etkinliklerine katılımın müzik eğitimi derslerine yönelik tutumu olumlu yönde anlamlı olarak etkilediğini göstermektedir.

Müzik Eğitimi Alma Süresine göre öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Uluocak ve Tufan'ın (2011) alışmasında da benzer şekilde müzik kursu almış veya alıyor olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Okul çalgısı dışında herhangi bir çalgı çalabilen ve çalamayan öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeyleri karşılaştırıldığında öğrencilerin ölçeğin tüm boyutlarında anlamlı farklılıklar sergilediği tespit edilmiştir. Alt Ölçek 1: Olumsuz Tutum bakımından çalgı çalamayan öğrenciler lehine, Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum, Alt Ölçek 3: Farkındalık ve Müzik Dersine İlişkin Tutum toplam puanları bakımından çalgı çalabilen öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Öğrencilerin çalgı çalabilmesinin öğrencilerin müziğe ilişkin tutumunu olumlu etkilediği düşünülmektedir. Uluocak ve Tufan'ın (2011) çalışmasında da benzer şekilde blokflüt haricinde başka bir çalgı çalma durumuna göre herhangi başka bir çalgı çalabilen öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Evinde herhangi bir çalgı olan ve olmayan öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeyleri karşılaştırıldığında, ölçeğin Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum, Alt Ölçek 3: Farkındalık ve Müzik Dersine İlişkin Tutum toplam puanları bakımından evinde herhangi bir çalgı bulunan öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Öğrencilerin evinde herhangi bir müzik aleti bulunmasının öğrencilerin müziğe ilişkin tutum düzeyini olumlu etkilediği anlaşılmaktadır.

Ailelerinde müzikle uğraşan bir birey bulunan ve bulunmayan öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeyleri karşılaştırıldığında, ölçeğin Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum, Alt Ölçek 3: Farkındalık ve Müzik Dersine İlişkin Tutum toplam puanları bakımından ailesinde müzikle uğraşan birey bulunan öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Öğrencilerin ailesinde bir bireyin bulunmasının öğrencilerin müziğe ilişkin tutum düzeyini olumlu etkilediği anlaşılmaktadır. Öztopalan (2007) ve Afacan ve Özgür'ün (2016) bulguları da bu bulgularla örtüşmektedir. Uluocak ve Tufan'ın (2011) çalışmasında ailesinde çalgı çalan bir birey bulunma durumunun müzik dersine ilişkin tutumu etkilemediği tespit edilmiştir.

Ebeveynleri günlük yaşantısında şarkı söyleyen ve söylemeyen öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeyleri karşılaştırıldığında, ölçeğin Alt Ölçek 2: Olumlu Tutum, Alt Ölçek 3: Farkındalık ve Müzik Dersine İlişkin Tutum toplam puanları bakımından ebeveynlerin günlük yaşamında şarkı söyleyen öğrenciler lehine anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Öğrencilerin ebeveynlerinin günlük yaşamında şarkı söylemesinin öğrencilerin müziğe ilişkin tutum düzeyini olumlu etkilediği anlaşılmaktadır.

4.2. Öneriler

Müzik dersi bilişsel, sosyal ve kültürel, tüm boyutlarıyla bireyler üzerindeki etkisi yadsınamaz bir derstir. Bireyi birçok bakımdan etkileyen önemli bir alan olarak müzik dersine ilişkin tutumun nasıl değiştirilebileceği, nelerden etkilenebileceği konusu, eğitim bilimleri açısından büyük bir önem taşımaktadır. Çalışma sonuçlarıyla tespit edilen boyutlar ile ilgili çeşitli öneriler aşağıda sıralanmıştır:

Müzik eğitimi almanın ve Branşlaşmanın müzik dersine ilişkin tutumu olumlu biçimde etkilemesi önemli görülmektedir. Çoğunlukla özel okullarda gerçekleştirilen, branşlaşmış müzik derslerinin devlet okullarında da uygulanabilmesi önerilmektedir. Bunun için öğretmenlerin ana çalgılarına ilişkin eğitim verebilmesi sağlanabilecek bir müzik eğitimi sistemi tasarlanması önerilmektedir. Bu amaçla her semtte bölge müzik eğitimi merkezleri açılması, bu merkezlerde çalgı eğitimi verilmesi önerilmektedir. Böylece her öğrenci istediği ve yatkın olduğu çalgıda gelişebilir, her okulun çeşitli orkestraları kurulabilir. Öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeyleri ve müzik dersinden elde edecekleri fayda bu şekilde arttırılabilir.

Sınıf düzeylerinin müzik dersine ilişkin tutum düzeyi etkisi olarak sınıf düzeylerinin yükseldiğinde müzik dersine ilişkin tutumun düştüğü sonucu göze alındığında, tutumun olumsuz etkilenmesinin sebebini sorgulayan başka araştırmalar yapılması ve bahsi geçen müzik eğitimi programlarında gerçekleştirilen uygulamaların gözden geçirilmesi önerilmektedir.

Özellikle anne eğitim düzeyinin yüksek olmasının öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeyini olumlu etkilediği sonucu önemli görülmektedir. Benzer sonuçların tüm diğer alanlarda da tespit edilebileceği düşünülmektedir. Eğitim anlamında olağanca yüksek bir eğitim düzeyine gelinmesi şarttır. Okullarımızda aileler ve öğrencilerimize eğitimin önemini aktaran seminer vb. çeşitli etkinlikler düzenlenmesi önerilmektedir. Tüm bireylerin kültürel ve sanatsal etkinlikleri takip edebilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu bakımdan okulların birer kültür ve sanat yuvası olması, seminer, konser, vb. etkinlikler için gerek öğrenciler gerek aileler için bir merkez haline getirilmesi önerilmektedir.

Müzik eğitimi almak, herhangi bir çalabilmek, evde bir çalgı sahibi olabilmek müzik dersine ilişkin tutumu olumlu etkilemektedir. Milli Eğitim Bakanlığı ve belediyeler işbirliğiyle herkesin müzik eğitimi alabilmesi ve çalgı sahibi olabilmesi sonucunu sağlayabilecek projeler geliştirilmesi önerilmektedir.

Ailelerinde müzikle uğraşan birey bulunan ve ebeveynleri günlük yaşamında şarkı söyleyen öğrencilerin müzik dersine ilişkin tutum düzeyleri anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Ailelere yönelik olarak müzik eğitiminin önemi ile ilgili bilgilendirici seminerler, müziği ve çalgıları tanıtıcı nitelikte konserler düzenlenmesi önerilmektedir.

Etik kurul onayı

Çalışma, Kocaeli Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu tarafından onaylanmıştır (tarih: 18.10.2022, sayı: 2022/09).

Yazarlık katkısı

Çalışmanın tasarımı ve konsepti: HB; verilerin toplanması: NC; sonuçların analizi ve yorumlanması: HB; çalışmanın yazımı: HB, NC, SÇ. Tüm yazarlar sonuçları gözden geçirmiş ve makalenin son halini onaylamıştır.

Finansman kaynağı

Yazarlar, çalışmanın herhangi bir finansman almadığını beyan etmektedir.

Çıkar çatışması

Yazarlar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Ethical approval

The study was approved by Kocaeli University Social and Human Sciences Ethics Committee (date: 18.10.2022, number: 2022/09).

Author contribution

Study conception and design: HB; data collection: NC; analysis and interpretation of results: HB; draft manuscript preparation: HB, NC, SÇ. All authors reviewed the results and approved the final version of the article.

Source of funding

The authors declare the study received no funding.

Conflict of interest

The authors declare that there is no conflict of interest.

KAYNAKLAR

- Afacan, Ş. ve Özgür, Ü. (2016). 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Müzik Araştırmaları Dergisi*, 7, 1-24. <https://doi.org/10.17370/UHMAD.2016721937>
- Akarsu, S. (2017). Ortaokul (5-8) öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının çeşitli boyutlar açısından değerlendirilmesi (Kars ili örneği). *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 62, 398-409.
- Aranson, E., Wilson, T. D. ve Akert, R. M. (2012). *Sosyal psikoloji*. Kaknüs Yayınları.
- Arkonaç, S. A. (2001). *Sosyal psikoloji* (2. bs.). Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Atalay, E. (1998). *Temel eğitim II. kademe öğrencilerinin müziğe ilişkin tutumlarının ölçülmesi* (Tez No. 7828) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Babacan, E., Babacan, M. D ve Pirgon, Y. (2011). İlköğretim 2.kademe öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 325-336.
- Başer, B. ve Aksu, C. (2022). Ortaokul 5. sınıf öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının incelenmesi: Giresun ili örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 308-337.
- Bilen, S. (1995). *İşbirlikli öğrenmenin müzik öğretimi ve güdüsel süreçler üzerindeki etkileri* (Tez No. 41285) [Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Bowman, B. A. (1988). *A cross-sectional descriptive study of intermediate elementary students' attitudes toward school music activities* [Doktora tezi]. University of Kansas.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (18. bs.). Pegem Akademi.

- Creswell, J. W. ve Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (5. bs.). SAGE Publications, Inc.
- Dobrota, S. ve Barbaric, S. (2017). Croatian elementary school students' attitudes towards music lessons. *The Journal of Music Education of the Academy of Music in Ljubljana*, 26, 5-19.
- Ghazali, G. M. ve McPherson, G. E. (2009). Malaysian children's attitudes towards learning music. *Music Education Research*, 11(2), 193-219. <https://doi.org/10.1080/14613800902924474>
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum - algı iletişim* (3. bs.). İmaj Yayınevi.
- Kabataş, M. (2021). Examination of the music lesson behavior of students studying at primary education level. *Educational Research and Reviews*, 16(2), 40-50. <https://doi.org/10.5897/ERR2021.4121>
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler* (9. bs.). Nobel Yayın.
- Koca, Ş. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin müzik dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 209-222.
- Kocaarslan, B. (2009). *Genel müzik eğitimi alan ilköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutum, müzikal özgüven ve motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması* (Tez No. 231835) [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Kocabaş, A. (1997). Temel eğitim II. kademe öğrencileri için müziğe ilişkin tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 141-145.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 22(140), 5-55.
- Mizener, C. P. (1993). Attitudes of children toward singing and choir participation and assessed singing skill. *Journal of Research in Music Education*, 41(3), 233-245. <https://doi.org/10.2307/3345327>
- Nacakçı, Z. (2006). *İlköğretim öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları* [Sözlü bildiri sunumu]. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildirisi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Olson, M. A. ve Kendrick, R. V. (2008). *Origins of attitudes*. A. W. Kruglanski ve P. F. Joseph (Ed.), *Attitudes and attitude change* içinde. Taylor & Francis Group, LLC.
- Otacıoğlu, S. G. (2007). İlköğretim 5. 6. 7. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 134-139.
- Özmenteş, G. (2006). Müzik dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 5(1), 23-29.
- Öztopalan, E. (2007). *İlköğretim düzeyindeki özel okullar ile devlet okullarının 6, 7 ve 8. sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumları ve akademik başarıları arasındaki ilişki* (Tez No. 211623) [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Phillips, S. L. (2003). *Contributing factors to music attitude in sixth, seventh and eighth grade students* [Doktora tezi]. The University of Iowa.
- Saruhan, Ş. ve Deniz, J. (2011). Temel eğitim II. kademe öğrencilerinin müzik dersine karşı tutumları. *İlköğretim Online*, 10(2), 695-702. <https://doi.org/10.17051/IO.01828>
- Saygı, C. (2010). Attitude scale development study in relation to music teaching course. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2(2) 5451-5457. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.889>
- Saygılı, G. (2018). Investigation of the attitudes of primary and secondary school students toward music lessons depending on some variables. *European Researcher. Series A - International Journal of Social Science*, 9(3), 259-266. <https://doi.org/10.13187/er.2018.3.259>
- Schwarz, N. (2008). Attitude measurement. A. W. Kruglanski ve P. F. Joseph (Ed.), *Attitudes and attitude change* içinde. Taylor & Francis Group, LLC.
- Shaw, C. N. ve Tomcala, M. (1976). A music attitude scale for use with upper elementary school children. *Journal of Research in Music Education*, 24(2), 73-80.
- Taylor, S. E., Peplau, L. A. ve Sears, O. D. (2005). *Social psychology* (12. bs.). Pearson-Prentice Hall Inc.
- Thurstone, L. L. (1931). The measurement of social attitudes. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 26, 249-269.
- Thurstone, L. L. (1967). *Attitudes can be measured*. M. Fishbien (Ed.), *Readings in attitude theory and measurement* içinde (s. 77-89). John Wiley&Sons, Inc.
- Uçan, A. (1997). *Müzik eğitimi: Temel kavramlar ilkeler yaklaşımlar* (2. bs.). Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uluocak, S. ve Tufan, E. (2011). İlköğretim altıncı sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 991-1002.

- Umuzdaş, M. S. ve Umuzdaş, S. (2015). 8. Sınıf öğrencilerinin müzik dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Tokat ili örneği). *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015(5), 273-281.
- Variş, Y. A. ve Cesur, D. (2012). Ortaöğretim müzik dersine yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Fine Arts*, 7(4), 361-374.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

Attitude is a word of Latin origin, meaning ready for action (Arkonaç, 2001). It is expanded as a structure that precedes our behaviors and guides and guides our actions. In other words, it is the state of being ready before taking any action. The subject of attitude includes individuals, abstract and concrete concepts.

Attitude, which is seen as a structure, can be thought of as values that precede behavior and lead a person's actions, even if it is not possible to observe directly. Attitudes involve the grouping or categorization of a stimulus on an evaluation dimension based on emotional, behavioral and cognitive information (Taylor et al., 2005). Attitudes are considered to be an important indicator that causes behaviors and shows the approach of an individual in any field.

Determining the factors that affect the attitude towards music education is important in terms of directing individuals' approaches to art education, especially music education, in a healthy way, and therefore, there is a need for research in this area.

Specialization in music education is generally seen in private schools but only in certain schools. In schools with specialization, the instrument is usually chosen according to the students' preferences and thus the students are provided with the opportunity to discover themselves musically. It is thought that this situation may be related to the students' attitudes towards music lessons.

The problem of this research is whether there is a significant difference in the attitude levels of secondary school students towards music lessons according to their specialization in music lessons.

In line with the problem statement stated above, it was examined whether the attitude levels towards music lessons differed according to specialization in musical instruments in schools, studying in different schools, class level, gender, parents' level of education, status of receiving music education, duration of music education, presence of an instrument at home, parents' involvement with music and singing in their daily lives.

2. Method

This study is a screening model research. Such studies are also called descriptive studies and aim to examine and determine the past or current status of any feature (Karasar, 1999). The study is considered suitable for the relational screening model of comparison type. In such studies, the state of change of variables together is tried to be determined (Karasar, 1999, p. 81).

The universe of the study consists of secondary school students. In order to determine the sample, a study was conducted in Kocaeli Province. Schools with specialization were identified by interviewing music teachers working in the field. As schools with specialization, Özel Nesibe Aydın Educational Institutions Secondary School and Özel Bilgili Kültür Schools Secondary School were included in the sample group. As schools without specialization, randomly selected Derbent Secondary School and Edebali Secondary School were included in the sample. Thus, purposeful and random sampling methods were used in the study. While purposeful sampling is defined as a sampling approach used in special cases to select groups with certain characteristics (Büyüköztürk et al., 2014), random sampling is defined as a sampling approach in which each individual has an equal probability of being selected from the population (Creswell & Cresswell, 2018).

In the study, a total of two different data collection tools were used, namely the attitude scale towards music lessons and the questionnaire. Within the scope of the study, a 15-question survey was prepared in order to determine the situation regarding specialization. A literature review was conducted for the attitude scale towards music lessons and it was determined that there were various scales used in the field (Başer & Aksu,

2022; Bilen, 1995; Kocabaş, 1997; Nacakçı, 2006; Özmenteş, 2006; Phillips, 2003; Saygı, 2010; Shaw & Tomcala, 1976; Variş & Cesur, 2012). It was decided to use the Attitude Scale towards Music Lessons developed by Variş and Cesur (2012) within the scope of the study. The Attitude Scale towards Music Lessons is a Likert -type scale and consists of 18 items, 7 negative and 11 positive. Cronbach Alpha Internal consistency coefficient was calculated as 0.80. The scale consists of 3 sub-dimensions. Negative Attitude sub-scale consists of 7 questions, Positive Attitude sub-scale consists of 6 questions and Awareness sub-dimension consists of 5 questions (Variş & Cesur, 2012).

3. Findings, Discussion and Results

3.1. Conclusion and Discussion

In the sample group, according to the specialization status of the students in music lessons, significant differences were found in favor of the students studying in schools with specialization in terms of Positive Attitude subscale scores and Awareness subscale scores. No significant difference was found in terms of negative attitude and total scores regarding Music Lessons. Based on this result, it can be said that specialization affects the students' attitudes towards music lessons in terms of awareness and positive attitude dimensions. It can be said that the individual's choice of instrument or the guidance given by the teachers in this regard positively affects the students' attitudes towards music lessons.

It has been determined that the scores of students studying in different schools on the attitude scale towards music lessons show significant differences in all sub-dimensions. This situation shows that attitude towards music lessons can be affected by teachers and social environment, especially regarding school. Attitude towards music lessons is considered important because music and being involved in music have significant cognitive, social and cultural effects on the individual. The importance of the environment in this regard is revealed.

It has been determined that the attitude levels of middle school students studying in different classes towards music lessons show significant differences especially in terms of Subscale 2: Positive Attitude, Subscale 3: Awareness and Attitude towards Music Lessons total scores. It has been determined that students studying in lower classes have higher attitudes than students studying in upper classes and that the attitude level decreases significantly as the grade level increases. It can be said that the music lessons given in our schools negatively affect the students' attitude towards music lessons or that students lose their initial excitement in school education over time and see education as ordinary and their attitude levels towards music lessons decrease.

Among the students' attitude levels towards Music Lesson according to their gender, a significant difference was found in favor of female students in terms of Subscale 2: Positive Attitude, Subscale 3: Awareness and Attitude Towards Music Lesson total scores, but no significant difference was found between female and male students in terms of negative attitude.

It has been determined that the level of attitude towards music lessons shows a significant difference according to the level of education of the parents. It has been determined that the level of education of the mother has an effect on the students in terms of the awareness dimension of the attitude towards music lessons subscale. It has been determined that as the level of education of the mother increases, the level of attitude towards music lessons increases with the awareness dimension.

According to the father's education level, it was observed that the attitude level towards music lessons showed a significant difference with the total dimensions of Subscale 1: Negative Attitude, Subscale 2: Positive Attitude and Attitude towards Music Lessons. It was observed that the children of middle school graduate fathers had higher attitudes than some other groups among the father's education levels. It is thought that the education received by these middle school graduate fathers is good and most of them support their children and motivate them to music. Since parents are the primary factors that directly affect and direct the individual's life, it is an expected result that they will affect the individual's attitude towards music lessons. However, it is thought that the attitude towards music lessons may change over time according to age and environment.

When the attitude levels of students who received and did not receive music education were compared towards music lessons, it was determined that the students exhibited significant differences in all dimensions

of the scale. In terms of Subscale 1: Negative Attitude, significant differences were found in favor of students who did not receive music education, and in terms of Subscale 2: Positive Attitude, Subscale 3: Awareness and Attitude Towards Music Lessons total scores, significant differences were found in favor of students who received music education. It is thought that students receiving music education positively affects students' attitudes towards music.

No significant difference was found between the students' attitudes towards music lessons according to the duration of receiving music education.

When the attitude levels of students who can and cannot play any instrument other than the school instrument towards music lessons were compared, it was determined that the students exhibited significant differences in all dimensions of the scale. In terms of Subscale 1: Negative Attitude, significant differences were found in favor of students who cannot play an instrument, and in terms of Subscale 2: Positive Attitude, Subscale 3: Awareness and Attitude Towards Music Lessons total scores, significant differences were found in favor of students who can play an instrument.

When the attitude levels of students who have and do not have any musical instruments at home were compared, significant differences were found in favor of students who have any musical instruments at home in terms of the total scores of Subscale 2: Positive Attitude, Subscale 3: Awareness and Attitude Towards Music Lessons. It is understood that having any musical instrument at home positively affects the students' attitude level towards music.

When the attitude levels of students who have and do not have a family member involved in music towards music lessons are compared, significant differences were found in favor of students who have a family member involved in music in terms of the total scores of Subscale 2: Positive Attitude, Subscale 3: Awareness and Attitude Towards Music Lessons. It is understood that having a family member positively affects the students' attitude level towards music.

When the attitude levels of students whose parents sing in their daily lives and those who do not sing in their daily lives were compared, significant differences were found in favor of students whose parents sing in their daily lives in terms of the total scores of Subscale 2: Positive Attitude, Subscale 3: Awareness and Attitude Towards Music Lessons. It is understood that the students' parents singing in their daily lives positively affects the students' attitude level towards music.

3.2. Recommendations

Music lessons are lessons that have an undeniable effect on individuals in all their cognitive, social and cultural dimensions. As an important area that affects individuals in many ways, the issue of how the attitude towards music lessons can be changed and what can affect it is of great importance in terms of educational sciences. Various suggestions regarding the dimensions determined by the study results are listed below:

It is considered important that music education and specialization positively affect the attitude towards music lessons. It is suggested that specialized music lessons, which are mostly given in private schools, can also be applied in state schools. For this purpose, it is suggested that a music education system be designed in which teachers can provide education on their main instruments. For this purpose, it is suggested that regional music education centers be opened in each district and that instrument education be given in these centers. In this way, each student can develop in the instrument they want and are prone to, and various orchestras can be established in each school. The attitude levels of students towards music lessons and the benefits they will obtain from music lessons can be increased in this way.

Considering the effect of class levels on attitude levels towards music lessons, and the result that attitudes towards music lessons decrease as class levels increase, it is recommended that further studies be conducted to question the reason for the negative effects on attitudes and that the practices implemented in the mentioned music education programs be reviewed.

It is seen as important that especially the high level of mother education positively affects the students' attitudes towards music lessons. It is thought that similar results can be determined in all other areas. It is essential to reach an extremely high level of education in terms of education. It is recommended that various events such as seminars etc. are organized in our schools to convey the importance of education to our

families and students. It is thought that all individuals should be able to follow cultural and artistic events. In this respect, it is recommended that schools become a center of culture and art and become a center for both students and families for events such as seminars, concerts etc.

Receiving music education, being able to play any instrument, and having an instrument at home positively affects the attitude towards music lessons. It is suggested that projects be developed in cooperation with the Ministry of National Education and municipalities to ensure that everyone can receive music education and own an instrument.

Students whose families have a musical member and whose parents sing in their daily lives have significantly higher attitudes towards music lessons. It is recommended that informative seminars be held for families on the importance of music education and concerts that introduce music and instruments be organized.